

MEDDIG NÖVELHETŐ A KÖZIGAZGATÁSI JOGÉRVÉNYESÍTÉS HATÉKONYSÁGA A SZANKCIONÁLÁS SZIGORÍTÁSÁVAL?

NAGY Marianna
egyetemi tanár (ELTE ÁJK)

A címben feltett kérdés természetesen költői, abban az értelemben legalábbis biztosan, hogy aligha akad ma olyan elméleti vagy gyakorlati szakember, aki *pontosan* meg tudná határozni azt az inflexiós pontot, ahol a szankciók szigorítása már legalábbis nem javít a közigazgatási jogérvényesítésen, rosszabb esetben akár még ront is rajta. Mégis a közgondolkodásban, de a jogpolitikában is axiómaszámba megy, hogy ha szigorítunk a szankciókon, az a jogkövetési hajlandóság javulását fogja eredményezni. Ezt az előfeltevést még az sem rombolja le, hogy a mindennapi tapasztalataink szerint a folyamatos szigorítás ellenére sem javul a társadalom közérzete, nincs látható javulás a jogérvényesítésben. A közigazgatási jogérvényesítés természetesen nem szakítható ki a jogrendszer egészéből, de valószínűleg felerősítve mutatja azokat a vitás kérdéseket, amelyek a konferencia alapját adják. Az elmúlt évek jogalkotásában, de különösen az elmúlt két évben jellemző a közigazgatási szankciók, ezen belül is az anyagi szankciók mértékének drasztikus növekedése, és ezzel párhuzamosan jellemző az a várakozás, hogy ettől jobb lesz az állam működése, és az állampolgárok közérzete.

A probléma megközelítése sokféle tudományterület nézőpontjából lehetséges. Vizsgálhatjuk a kérdést a társadalomtudományokban elfogadottabb szociológiai eszköztárral, amely elsősorban a probléma leírására, és elemzésére alkalmas. Ebben a megközelítésben leginkább a *társadalmi anomíára és az anomíából származó rendtelenségérzetre* vonatkozóan nyerhetünk információt.¹ Számtalan példáját sorakoztathatjuk fel az értékvesztésnek és az értékek zűrzavarának. Ez azonban csak tovább árnyalja a problémát, amelyet mindannyian nap mint nap a bőrünkön érzünk.

¹ NAGY Marianna: Közigazgatási és/vagy büntetőjog – kisebb kriminalitások a közigazgatási jog patikaméregén In: KADLÓT Erzsébet (szerk.): Magyar Kriminológiai Társaság *Kriminológiai Közlemények*, 2011/69. 139–167.

E helyütt nincs mód (és szükség sem) a jog közgazdasági elemzésére vonatkozó alapételek felsorakoztatására, jelen tanulmányban inkább arra szeretnék koncentrálni, hogy a közjogban, s ezen belül is a közigazgatási jogban *milyen torzításokhoz vezethet a tisztán közgazdasági logika* alkalmazása, s ezek elkerülésére milyen korlátokat kell alkalmaznunk a közigazgatási jogi felhasználás során. A jogi szankcióra vonatkozóan közgazdasági megközelítések elsősorban a szerződésen kívüli károkozásra alakultak ki, hiszen Posner a common law esetjogában a jogsértéssel megszerzhető haszon, illetve a jogsértéssel okozott mérhető kár ellentételezésre dolgozta ki az elméletét. Nem véletlen, hogy a racionális döntéshozatalon alapuló megközelítések elsősorban a tulajdonjog, a szerződések joga, a peres eljárások területén hoztak számokban is kifejezhető eredményeket. Ebben a kontextusban elsősorban *nem annyira a cselekvő, mint inkább a cselekvés racionalitásán alapuló modellen* alapuló számításokat végeztek, és ha nem is teljesen, de többnyire a fogyasztói döntésekre vonatkozó közgazdasági megállapításokat transzformálták a jogra. A kodifikált közjogban az alkalmazásra irányuló első kísérletek jelentősen eltértek a posneri premiszáktól, hiszen *a vizsgálatok fő iránya az állami beavatkozás költségeinek számbavétele*² olyan homogén ágazatokban, mint a társadalombiztosítás, egyes ipari ágazatok szabályozása stb. A magyar jogban az első kifejezetten közigazgatási jogi alkalmazási kísérlet Gajdusчек György³ nevéhez fűződik, aki elsősorban a közgazdasági megközelítés társadalomelméleti vonatkozásaira helyezte a hangsúlyt. Gajdusček állításaira számos kritikai észrevételt tettem egy korábbi munkámban,⁴ elismerve azt, hogy egyrészt mindenképpen érdekes megközelítést alkalmazott, másrészt pedig egyes állításainak igazságtartalma nem vonható kétségbe.

A jogérvényesítési folyamatban alkalmazható közgazdasági logika megegyezik mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó és a jogsértő esetében: a súlyosabb szankció egyfajta árként viselkedik, és mint ilyen, egy bizonyos szint után már nem éri meg jogsértőnek, hiszen az alkalmazott szankció által okozott kár már nagyobb, mint a jogsértéssel megszerzhető haszon. A modern közgazdasági elméletek között feltűnik egy ettől némileg eltérő, ám a jog szempontjából szintén jól illeszthető elmélet, a *konfliktus-közgazdaságtan elmélete*.⁵ Ez a közgazdasági elmélet is ugyanazokra a premisszákra épít, mint a korábban alkalmazott posneri elmélet, a vizsgálat célja azonban az, hogy *az aszimmetrikus előnyökért* folytatott küzdelem stratégiáit feltérképezze. A jogsértésekre vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy annak a pontnak a meghatározásához járulhat hozzá, hogy meddig érdemes felvállalni a joggal szembeni konfliktust, honnan lesz „veszteséges” a harc? A kérdés a másik oldal szemszögéből is feltehető, és úgy talán még szembetűnőbb a némileg eltérő nézőpont: *mennyi erőforrást kellallokálni ahhoz, hogy biztosan érvényesítsük a jogi normában foglalt*

² Cento VELJANOVSKI: A jog gazdasági megközelítése – kritikai bevezetés. In: HARMATHY Attila – SAJÓ András (szerk.): *A jog gazdasági elemzése. Válogatott tanulmányok*. 1984. 68.

³ GAJDUSЧEK György: *Rendnek lenni kellene!* Budapest, KSZK ROP 3.1.1. Programigazgatóság, 2008.

⁴ NAGY Marianna: *Interdiszciplináris mozaikok a közigazgatási jogi felelősség dogmatikájához*. Budapest, ELTE – Eötvös Kiadó, 2010.

⁵ BALOGH Gábor: A konfliktus gazdaságtani megközelítése. *Gazdaságetika*, 2010/3. 11.

kötelezettséget, és vajon megéri-e ez a szabályozási cél, vagy más, nem szankciós, esetleg jogon kívüli eszközzel olcsóbban tudjuk azt elérni? Ha összevetjük a két nézőpontot, akkor látható, hogy akárcsak a mozaik elemei, együtt adják ki azt a képet, amely – ha ugyan törötten is –, de valamennyire visszatükrözik a közigazgatási logika eredeti céljait.

A klasszikus racionális döntésméleti modellek képlete alapján a képlet viszonylag egyszerű: *szankció \geq jogsértéssel szerezhető haszon*

A konfliktus-közgazdaságtan alapján ugyanez:

szankció \geq jogsértéssel szerezhető haszon + jogsértéssel keletkező kár + jogsértés elhárítására (megelőzésére) fordított állami erőforrások összessége

Jól látszik a képletből, hogy ez az összeg legfeljebb a tudatos jogalkotó logikájában prognosztizálható, semmiképpen nem várható el a jogsértőtől, hogy valamennyi elemre tekintettel hozzon racionális döntést a jogsértés elkövetésekor. Ehhez a modellhez legközelebb eső alkalmazási kísérletet a büntetőjogi, kriminológiai kutatások között találhatunk, amely a bűnözés által okozott károkat és a bűnüldözésre fordított költségeket vetette össze.⁶ Azonban ez a megközelítési mód is elszakad a konkrét bűnöző konkrét céljaitól, és azokat a primer és szekunder társadalmi költségeket veszi számításba, amelyek a bűnözéssel közvetlenül összefüggésbe hozhatók. Ezzel a módszerrel is inkább az racionális döntésméleti megközelítések társadalomelméleti vonatkozásai kerülnek előtérbe. Bár a vizsgálat igen sok becsléssel dolgozik, meglepő következtetésekkel jár. „2009-ben a bűnözéssel okozott kár Magyarországon 434 milliárd forint volt, és ha ebből levonjuk a bűnözőknél jelentkező haszon értékét, akkor 235 milliárdos kárérték jelentkezik. Ehhez hozzáadódik az állami bűnözéskontroll adott évi költsége (326 milliárd forint). 2009-ben tehát összesen 760 milliárd forint kárt okozott, illetve ilyen értékű ráfordítást igényelt az állam részéről a bűnözés jelensége. A bűnözéskontrollra fordított összes állami kiadás (326 milliárd) százmilliárddal magasabb, mint a bűnözéssel okozott kár (235 milliárd).”⁷ A következtetés tehát elsősorban a jogalkotót motiválhatja, a jogsértőt – már csak a konkrét ismeretek hiányában is – gyakorlatilag semennyire. A bűnözés területén nyilván nem csak, vagy nem elsősorban a közigazgatási logika motiválja a jogalkotót, hiszen ha ezt tenné, a számok ismeretében valószínűleg más jogtechnikai megoldást választana. Ugyanakkor elgondolkoztató, hogy az új Btk. koncepciója mögött mégiscsak fellelhető ez a logika, hiszen nem csak a társadalom igazságérzetével, hanem a potenciális bűnözők elrettentésével, vagyis a speciális és generális prevencióval is indokolják a büntetőjogi szankciók szigorítását. A „*Ne érje meg bűnözni!*” jelszó látens racionális döntésméleti logikát tükröz. Felmerül a kérdés, hogy lehet-e párhuzamot vonni a büntetőjogi rendszer szigorítása és a közigazgatási jogi szankciórendszer szigorítása között, és ha igen, akkor ugyanaz-e a jogalkotó és a jogsértő logikája?

Ahhoz, hogy megvizsgáljuk a közigazgatási jogi alkalmazhatóságot, a magánjogi viszonyokban alkalmazott racionális döntésmélet cselekvésméleti modelljeiből cél-

⁶ KEREZSI Klára – KÓ József – ANTAL Szilvia: A bűnözés társadalmi költségei. *Kriminológiai Tanulmányok*, 2011/48. 168–195.

⁷ Uo. 168.

szerű kiindulni. A magánjogi jogviszonyokban alkalmazott klasszikus közgazdasági megközelítés legfontosabb eleme a konkrét jogsértő azon racionális választása, hogy hasznot húz a jogsértésből, és ez a haszon ellentételezhető. A közigazgatási jogsértések esetén több korlátot is be kell vezetnünk ahhoz, hogy a modellt alkalmazni tudjuk.

1. korlát: A racionalitás különböző fogalmai

A racionális döntésemélet cselekvéseméleti modelljei abból a tételezésből indulnak ki, hogy a jogsértő cselekmény mindig célracionális, amikor a cél valamely jogsértéssel elérhető haszon realizálása, vagy legalábbis a jogkövető magatartásból származó anyagi hátrány elkerülése. Ez a materiális vagy immateriális javak megszerzésére irányuló civiljogi viszonyokban nagy valószínűséggel érvényesülő előfeltevés, de a közigazgatási jogsértések egy jelentős része nem célracionális cselekmény. Mivel a közigazgatási jog rendkívül szerteágazó társadalmi viszonyokat szabályoz, ezért a jogsértések is többféle motivációból következhetnek be. A klasszikus weberi kategóriákat használva természetesen a közigazgatási jogban is vannak olyan a jogsértő magatartások, amelyek *célracionálisak*, de számos egyéb, *értékracionális* választáson alapuló, vagy *emocionális* jogsértést is találunk, és nem zárható ki a bizonyos *tradicionális okokból* elkövetett jogsértés sem. Nyilván vannak olyan cselekvések, ahol valamilyen cél érdekében cselekszik a jogsértő, de még ebben az esetben sem biztos, hogy a cél maga a jogsértés lenne. A közigazgatási jogra jellemző túlszabályozás, illetve sokszor ellentéteket rejtő szabályozás miatt *a jogsértés gyakran inkább nem szándékolt következmény, mint cél*. Hiába törekszik ugyanis jogkövető magatartásra a címzett, ha az ellentmondásos szabályozás miatt bárhogyan is cselekszik, nem tud jogszerű maradni. A közgazdasági logika nem tudja kezelni azokat a jogsértéseket, amelyek nem célracionálisak, vagy legalábbis ún. kevert motivációval rendelkeznek. Ennek a leggyakoribb esete, amikor a jogsértő döntés meghozatalánál ütközik egy célracionálisan és egy értékracionálisan alapuló motiváció. A modern kognitív idegtudományi kutatások arra utalnak, hogy attól függően, hogy mely motivációt részesíti előnyben a döntést hozó személy, eltérő döntési mechanizmusok működnek az agyában, és ilyenkor nagyobb arányban érvényesülnek az értékracionálisan alapuló motivációk.⁸

Napjainkban a közigazgatási objektív bírságok megerősödése arra utal, hogy a jogalkotó szinte minden életviszonyban feltételezi a tudatos döntést. Az anyagi bírságokkal sújtott jogsértések közül sem minden jogsértés ilyen, de a szabálysértési jogban (különösen az új Sztv. szabálysértési definíciója alapján, amely minden szabálysértést a társadalmi együttélés rendjét sértő kriminális cselekménynek tart) jóval több az emocionális vagy értékracionális motivációval született jogsértő cselekmény. Ezekhez általában szociáletikai rosszallás is társul, míg a klasszikus célracionális cselekményekhez nem. Ezekkel inkább megértő a magyar társadalom, sőt egyfajta cinkos elismerés kíséri például az adóelkerülő magatartást.

⁸ NAGY (2010) i. m. 139–167.

A közgazdasági logikán alapuló szankcionálást éppen azért nem lehet alkalmazni azokban a jogsértéstípusokban, ahol az *értékracionalitás* vagy *emocionalitás* adja a jogsértés motivációját, mert hiányzik a modell alapja, a célorientáltság. Ennek ellenére nem csak az objektív bírságok célracionális cselekményei esetében alkalmazza a jogalkotó, hanem az új Sztv. bevezette a szabálysértési jogba is a közlekedési szabálysértésekre vonatkozóan a fix tarifás büntetési rendszert.⁹ Lényegében tehát ugyanazt a logikát alkalmazza, mint az objektív közigazgatási bírságok esetében, holott azért különítette el a két jogellenességi típust, hogy két felelősségi logikát alkalmazhasson rájuk.

2. korlát: Információs korlát

Ahhoz, hogy célracionálisnak tekintsünk egy cselekvést, szükséges, hogy a döntéshozó a döntés meghozatalához szükséges *minden információ birtokában legyen*. A jogkövető döntés meghozatalához szükséges információk többnyire nehezen követhetők a laikusok számára, de valljuk be, a végrehajtó jogászok számára is. A jogszabályi infó, illetve a többszintű szabályozás szinte lehetetlenné teszi a jogkövetéshez szükséges információk készségi szintű birtoklását, ezért nem is tekinthető a szó klasszikus értelmében célracionálisnak a jogsértő döntés. Vagy azért mert nem tudja összeszedni a szükséges információt, vagy *paradox módon azért, mert túl sok a rendelkezésére álló információ*. A kevés információ alapján hozott döntés rendszerint azért születik, mert a címzettünk nem is észleli, hogy honnan kellene az információt összeszedni (például nem veszi észre a kötelezettséget szabályozó jogszabály módosítását, mert azt valamelyik salátatörvényben módosították), s ez szükségképpen azzal a következménnyel jár, hogy nem a jogalkotó által tételezett racionalitás alapján születik meg a döntés. A gyakorlatban ugyanennyire jelentős gondot okoz a túl sok információ. Ha valaki látott már adóbevallást, és a hozzá rendelt több száz(!) oldalas kitöltési útmutatót, az érti, miért probléma a túl sok információ. Ennyi feltételt képtelenség kognitívan kezelni, még azoknak is, akiknek ez a szakmájuk. Velük szemben értelemszerűen magasabb az elvárás, de a jogsértés kódolva van a rendszerben, ha a jogszabály címzettje nem az *összes releváns információ birtokában* hozza meg a döntését.¹⁰

Ugyancsak szükséges a racionális döntéshez a megfelelő kockázatelemzés, ami a jogsértő részéről feltételezi, hogy érintett fel tudja mérni, hogy mennyi esélye van a jogsértés felfedezésére és a szankció kiszabására. A klasszikus racionális döntésméleti elméletek a *Neumann–Morgenstern-elv* alapján 0-1 közötti számmal határozzák meg a kockázatot. Az elv alapján 0 a kockázat, ha teljesen biztos, hogy a haszon bekövetkezik (ennek inverzeként, ha a szankcióra biztosan nem kerül sor), illetve 1, ha biztosan észreveszik a jogsértést. Nyilvánvalóan a tényleges kockázat valahol a két szám között található. Ezt a kockázatkezeléssel foglalkozó szakirodalom¹¹

⁹ 2012. évi II. törvény és 63/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet.

¹⁰ Nem vizsgálom most az információtorzítás különböző lehetőségeit, erről lásd bővebben NAGY (2010) i. m. 92–95.

¹¹ ZOLTAYNÉ PARIKA Zita: *Döntésmélet*. Budapest, Alinea, 2002. 454.

technikai vagy technokrata megközelítésként tartja számon, mert a kockázatkezelés egyetlen szempontja a várható hasznosság bekövetkezésnek valószínűsége. Ennek a valószínűségnek a mérésére, de még a becslésére sincsenek kialakult módszereink a közigazgatási jogban. A közigazgatási jogsértésekkel kapcsolatban rendkívül nagy a latencia, melynek becslésére megalapozottan senki nem vállalkozna, ezért leginkább az a *pszichológiai elem* határozza meg a jogsértő kockázatelemzését, az, hogy *mit képzelsz* a „lebukásának esélyeiről”? Ez viszont már kívül esik a közgazdasági logikán, kibillentli a racionális döntéelmélet kereti közül a modellezést, s inkább a viselkedési közgazdaságtan eszköztárának alkalmazását kívánja.

3. korlát: A realizálható és a realizált haszon

A fogyasztói döntések modellezésre kialakított racionális döntéelméleten alapuló cselekvésemélet másik központi kategóriája a *haszon*. A haszon a közgazdaságtanban leginkább valamilyen egyébként meg nem jelenő *reália vagy vagyoni értékű jog*. Ezt a fogalmat – ha nem is maradéktalanul –, de használhatjuk a magánjogi, főként szerződéses viszonyokban is, ahol ellentételezhető a szankcióval. A közigazgatási jogban azonban a haszon fogalma nem ennyire homogén, és egyéb korlátai is vannak. Ha ugyanis csak a haszon vezérelné a cselekvéseinket, akkor a mainál is sokkal több jogsértésnek kellene lennie! Vannak olyan jogsértéseink, amelyeknél pénzben kifejezhető és közvetlenül a jogsértőhöz rendelhető a nyereség. Itt működik a közgazdasági logika, ebből is leginkább a költség/haszon elmélet. Ilyen például az építésügyi bírságolás, ahol a jogszabályok illetve a hatósági aktus megsértése még bírsággal együtt is effektíve olcsóbb az építkezőnek, mint nagyobb telket venni, vagy drágább építési technológiát alkalmazni. Álláspontom szerint a *jogsértések túlnyomó többségénél nincs pénzben kifejezhető haszon*, bármennyire is állítják a közgazdászok, hogy mindennek van ára. A közgazdasági megközelítések azzal operálnak, hogy az az ára a szubjektív „jóérzésnek”, amennyiért lemondanánk róla, illetve amennyit áldoznánk a megszerzéséért, de ez még elméletileg sem igazolható. A közigazgatási jog szabályai a társadalom egészének, vagy kisebb-nagyobb csoportjainak érdekeit védi. A „köznek” okozott kár gyakran inkább eszmei, mint anyagi kár, nem fejezhető ki sem költséggel, sem haszonnal. Bármennyire is kiterjesztjük a „közjószág” fogalmát, nem tudjuk vele megmagyarázni a köznek okozott kárt. De nem feltétlenül jelenik meg haszon a jogsértő oldalán sem. Klasszikus példával élve: a gyorshajtó többnyire nem a megnövekedett sebesség által nyerhető idő alatt elvégezhető más haszonszerzés reménye miatt követi el a gyorshajtást, hanem a sebesség szubjektív élménye miatt. Ebben az esetben a kiszabott büntetés tehát egy spekuláción alapul. A jogalkotó nem a ténylegesen okozott kárhoz vagy a mérhető és elnyert haszonhoz igazítja a büntetés mértékét, (hiszen ilyet nem tud kimutatni) de még csak nem is a tágabb értelemben vett társadalmi költségekhez (pl. baleset megelőzés, baleset következményeinek elhárítása, egészségügyi ápolás, rehabilitáció, kiesett munkaerő stb.), hanem spekulatív határozza meg azt az összeget, amiről úgy gondolja, hogy *egy ésszerűen gondolkodó embert visszatart a jogsértéstől*. Az ésszerűen gondolkodó ember viszont szükségképpen hipotetikus jogsértő, nem tudja modellezni a konkrét szituációban érvényesülő motivációkat. Ennek korrekciójára lennének alkalmasak a

szankciókiszabás során alkalmazott mérlegelési szempontok. De a jogalkalmazási gyakorlat azt mutatja, hogy azok nem alkalmasak arra.

A jogalkotó dogmatikailag teljesen helytelenül a Ket.-be¹² iktatta be a közigazgatási bírságotnál figyelembe veendő mérlegelési szempontokat. A fejezet címe: „A közigazgatási bírság, a helyszíni bírság és az elkobzás alkalmazásának eljárásjogi alapjai”, holott ebben az esetben nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi kérdéseket szabályoz a törvény. A Ket. 94/A. § (1) bekezdés szerint:

„Ha jogszabály bírság kiszabását teszi lehetővé – ide nem értve a 61. § szerinti eljárási bírságot –, a hatóság az eset összes körülményeire tekintettel dönt a bírság kiszabásáról és a bírság összegének meghatározásáról. Ennek keretében – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – mérlegeli különösen:

a) a jogsértéssel okozott hátrányt, ideértve a hátrány megelőzésével, elhárításával, helyreállításával kapcsolatban felmerült költségeket, illetve a jogsértéssel elért előny mértékét.”

Vagyis a Ket.-ben szabályozott eljárásjoginak titulált, de valójában a felelősség érvényesítésére vonatkozó szabályok kitérítik a klasszikus közgazdasági logikát meghatározó kár fogalmát és *hátrányról* beszélnek. Ez a szabályozási metódus nem csak a klasszikus közgazdasági logikát tágitja ki, hanem a jogalkotó által megoldhatatlannak tűnő problémát áttolja a jogalkalmazó mérlegelési jogkörébe. Mindenképpen üdvözlendő, hogy jogszabályban jelennek meg a mérlegelés szempontjai (még ha olyan helyen is, ahol normális jogász soha nem keresné!), azonban ezek a mérlegelési szempontok a jogalkalmazó szintjén csaknem ugyanannyira megoldhatatlanok, mint a jogalkotó szintjén. Kétségtelen, hogy a ténylegesen okozott hátrány jobban értékelhető a konkrét jogalkalmazói szituációban, de a mérlegelési jog másik felét alkotó elemek ebben a viszonyrendszerben talán még nehezebben értékelhetőek, mint a jogalkotónál.

A klasszikus közgazdasági logikát tehát csak nagyon korlátozottan használhatjuk a közigazgatási jogban, és a címben feltett kérdésre, hogy meddig növelhető a közigazgatási jogérvényesítés hatékonysága a szankcionálás szigorításával, leginkább az a válasz adható, hogy ez egy rossz kérdés. A szankcióknak ugyanis nem szigorúnak, hanem *adekvátnak* kellene lenniük, azaz *minden jogsértéstípusra az arra ható szankciót kellene alkalmazni*. A jogérvényesítés hatékonysága sokkal inkább függ attól a folyamattól, ahogyan belsővé teszi a normát a címzett, mint attól a külső kényszertől, amellyel megpróbáljuk azt érvényesíteni. Nem vitásan a jogi szankciórendszer a külső kényszerről szól, de ha jól működő külső kényszer akarunk kialakítani, akkor a jogsértő döntésén túl a jogsértő embert is vizsgálnunk kell. Ehhez pedig nem a közgazdaságtant, hanem az élő és élettelen természettudományokat kell segítségül hívni.

¹² 2004. évi CXL. tv a közigazgatási hatósági eljárás és hatósági szolgáltatás általános szabályairól 94/A – 94/B §.

